Efter oliefesten venter oprydningen

Over de kommende årtier skal olieselskaberne bruge trecifrede milliardbeløb på at lukke ned og rydde op efter det store olieeventyr i Nordsøen. En gigantisk opgave med store tekniske og miljømæssige udfordringer. Og det skal ske i en tid med udsigt til faldende olieefterspørgsel, faldende priser og faldende indtjening hos selskaberne

Af Jørgen Steen Nielsen

En dag i 1803 står Hans Christian Ørsted, elektromagnetismens opdager, og skuer ud over den endeløse Nordsø. Øjet falder ikke på andet end den oprørte sø og skibe, skriver han i et brev fra dengang, hvor han påkalder sig strofen om det 'sortladne hav' i Johannes Ewalds *Kong Christian stod ved højen Mast* om danskens vej til magt og ære.

Lidet kunne Ørsted vide, at Nordsøen i dag bevæger sig mod at blive et hovedsæde for udnyttelse af elektromagnetismen til klimavenlig energiproduktion via havmølleparker – blandt andet drevet af det energiselskab, der i dag bærer Ørsteds navn – og via den kommende energiø med vindmøller og Power to X-projekter med CO_2-frit brændstof. Og lige så lidt kunne Ørsted vide, at der forud for vindmøllerne skulle komme et langt mellemspil, hvor det sortladne hav producerede sort energi – råolie – som vej til penge og velstand for dansken såvel som for briterne og nordmændene, tyskerne og hollænderne i deres dele af Nordsøen.

Dette mellemspil lakker nu mod enden. Reserverne af olie og gas i havbunden er under udtømning, og i øvrigt kan klimaet ikke tåle, at det hele hentes op og brændes af. 80 procent af verdens kendte fossile energireserver bør forblive i undergrunden, fastslår klimaeksperterne. Og selv de allerede producerende felter i Nordsøen rummer mere olie og gas, end klimaet kan tåle afbrændingen af, hvis Parisaftalen skal respekteres, siger Oil Change International i rapporten *Sea Change*.

Så mens den danske regering er i tænkeboks, om man lige skal nå at hente lidt mere rigdom op af Nordsøen via den såkaldte ottende udbudsrunde – og mange danskere skriver under på et borgerforslag om at forhindre det – træffes der forberedelser til at afvikle dette hjørne af den fossilt baserede verdensøkonomi, som via olien og gassens – foruden kullenes – enestående energitæthed har muliggjort velstands- og velfærdsudvikling i mere end 100 år, for Nordsøens vedkommende siden 1970.

Oprydningen

Med enden således i sigte forestår også starten på en oprydningsopgave af historiske dimensioner.

For i dag er Nordsøen ikke blot det sortladne hav med oprørte søer, så langt øjet rækker. Nordsøen er et omfattende industrielt produktionslandskab – ifølge havmiljøkonventionen OSPAR med mere end 1.350 aktive, faste og flydende olie- og gasinstallationer samt over 20.000 olie- og gasbrønde og borehuller foruden anslået 50.000 kilometer rørledninger på kryds og tværs hen over havbunden.

Den britiske brancheorganisation Oil and Gas Industry Association (OGUK) vurderer, at der frem til 2028 skal lukkes godt 2.600 olie- og gasbrønde i Nordsøen og fjernes 1,2 millioner ton materialer over havoverfladen plus 660.000 ton under havoverfladen. Ikke på grund af klimaet, men alene fordi stadig flere felter ikke længere er lønsomme.

Dette er en oprydningsopgave med store tekniske og miljømæssige udfordringer og mange uforudsete dilemmaer.

»Mange af de britiske platforme blev bygget og designet i 1970'erne. Der blev ikke gjort mange overvejelser om, hvordan disse strukturer skulle fjernes, når deres levetid udløb. I dag er de miljømæssige konsekvenser af afviklingen blevet et ømtåleligt emne,« påpeger Romana Adamcikova, senioranalytiker ved det ledende olieanalyseselskab Wood Mackenzie.

Afviklingen er påhæftet en prisseddel, der de næste tre-fire årtier vil vokse og vokse, og som ifølge den norske analysevirksomhed Rystad Energy indebærer opgaver til en værdi af 112 milliarder kroner i blot den første femårsperiode, 2020-24. Globalt vil der de kommende fem år skulle gennemføres afviklingsprojekter for over 275 milliarder kroner og det dobbelte, hvis man ser ti år frem.

Det britiske finansministeriums tilsynskontor, National Audit Office, har set endnu længere frem og estimeret den totale oprydningspris over tid til 375-640 milliarder kroner alene i den britiske del af Nordsøen.

»Afviklingen er elefanten i rummet,« siger konsulentfirmaet PwC i en rapport om den udfordring, man hidtil ikke har haft så megen lyst til at tale om.

Den svigtende indtjening

Denne gigantiske regning står således og blinker i en situation, hvor både efterspørgslen på olien og prisen pr. tønde skrumper globalt, og hvor olieselskabernes indtjening dermed falder. Efter mere end halvandet års vedvarende prisfald indbringer en tønde nordsøolie nu kun 40-45 dollar pr. tønde, milevidt fra de euforiske dage før finanskrisens udbrud i 2008, hvor selskaberne kunne hente omkring 145 dollar tønden.

Den svækkede efterspørgsel på olie handler om forandringer på både kort og langt sigt: Om den aktuelle virkning af coronapandemien og om en begyndende omstilling væk fra olie og anden fossil energi.

Hvis dele af verden for alvor løber ind i en ny coronaopblussen, som der netop nu er tegn på, kan den kortsigtede olieefterspørgsel falde yderligere, og »olieprisen vil blive sendt mod sammenbrud«, som Rystad Energy formulerer det i en pressemeddelelse.

Britiske OGUK taler om udsigten til en krise »uden fortilfælde« for Nordsøaktiviteterne, resulterende i en regulær overlevelseskamp for nogle selskaber.

På den globale scene har de såkaldte supermajors, de seks multinationale olielselskaber Shell, Exxon, Chevron, BP, ConocoPhillips og Total, alle rapporteret om ekstraordinære tab i andet kvartal af 2020:

Shell tabte 18 milliarder dollar, BP 16,8 milliarder, Exxon 1,1 milliarder, Chevron 8,3 milliarder, ConocoPhillips én milliard og Total 8,4 milliarder dollar – under ét det værste resultat i årtier. Det maner til forsigtighed i branchen, hvor det aktuelle coronadyk kan glide over i en langsigtet stagnation med fald i efterspørgslen og dermed oliepriserne, fordi verden presset af klimakrisen sætter fart på omstilling til fossilfri transportmidler.

Ikke alle overlever

Patrick Gilly, der var administrerende direktør for Total i Danmark, indtil han i februar opsagde sin stilling, er en af dem, der tror på, at oliepriserne på længere sigt kan rette sig. Totals aktuelle prognose er en pris på Nordsøolien på 56,8 dollar pr. tønde i gennemsnit for perioden frem til 2050.

»Men til gengæld bliver det stadig dyrere at producere olie og gas,« påpeger Gilly. Og ikke kun fordi de tilbageværende forekomster bliver mindre eller vanskeligere tilgængelige.

Da mange af boreplatformene blev bygget og designet, blev der ikke gjort mange overvejelser om, hvordan de skulle fjernes, når deres levetid udløb. Foto: Magnus Holm/Ritzau Scanpix

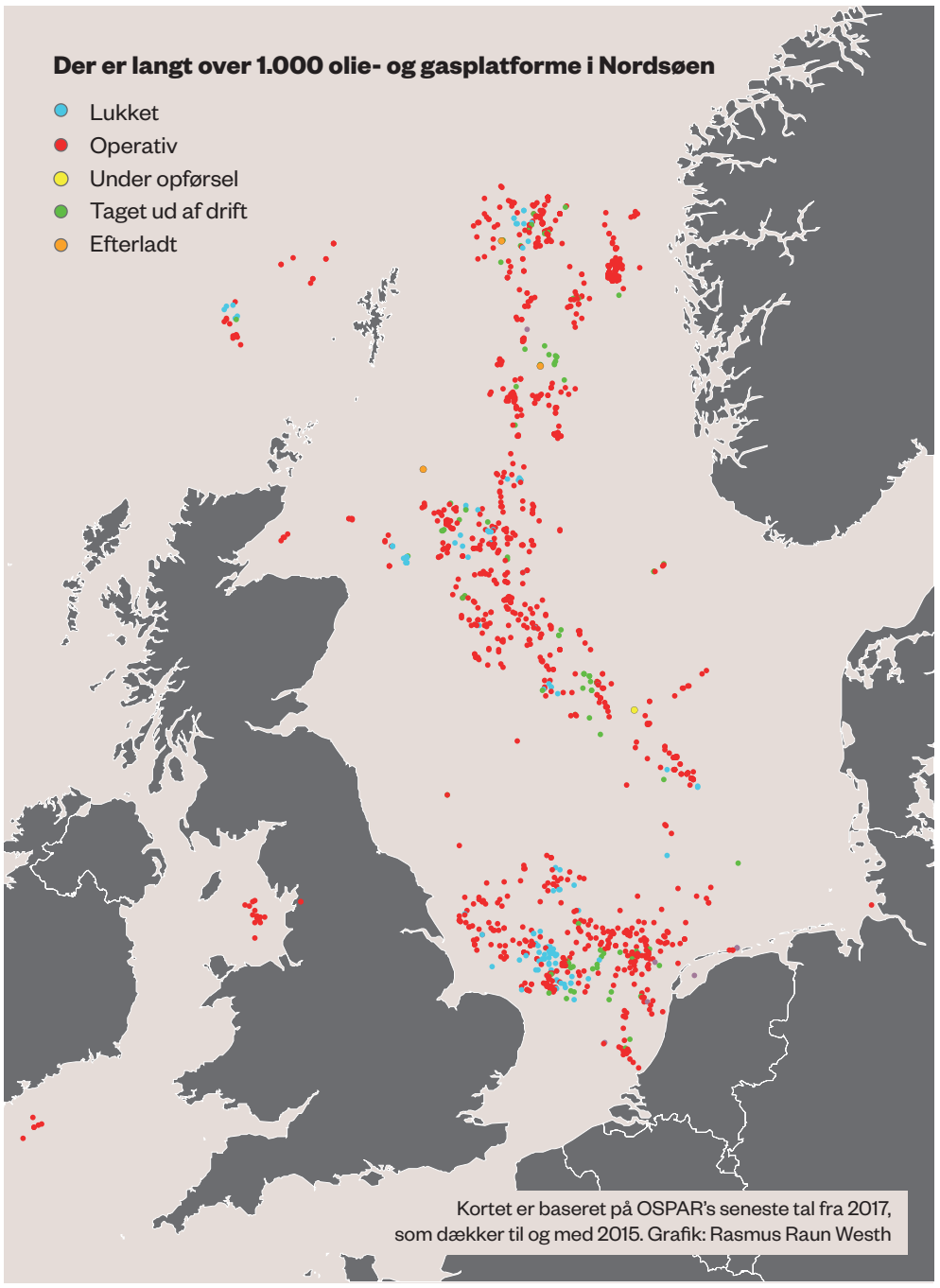

Kortet er baseret på OSPAR's seneste tal fra 2017, som dækker til og med 2015. Grafik: Rasmus Raun Westh

»Man kommer også til at integrere påvirkningen af miljøet i sine omkostninger, herunder omkostningerne ved CO_2-udledningen,« siger Gilly.

»Nogle selskaber vil ikke overleve, og der vil ske en koncentration i branchen. De, der overlever, er dem, der kan håndtere omkostningerne.«

Mens Patrick Gilly stadig var Totals danske direktør, og endnu inden coronakrisen, gennemførte selskabet i efteråret en større sparerunde med fyring af mere end ti procent af medarbejderne. Siden har man skåret ned på en række planlagte investeringer og aktiviteter i Nordsøen.

I den britiske del af Nordsøen har Total netop afhændet sine aktiviteter i fire producerende områder til selskabet NEO Energy, der er etableret af den norske investor og rigmand Ole Ertvaag.

Globalt er tendensen ifølge Financial Times' seniorkorrespondent om energi, Anjli Raval, at de store aktører i oliebranchen koncentrerer sig om et antal store forekomster og sælger knap så lønsomme felter fra til mindre selskaber, der er villige til at løbe en risiko. Også de er dog i stigende grad pressede af aktionærer og banker, der har faldende appetit på risikable efterforskninger og omkostningstunge produktioner.

Bundlinjen for olieselskaberne er altså et fremtidsperspektiv med faldende lønsomhed af oliefelter i produktion eller under forberedelse. Ifølge den ansete olieøkonom Alex Kemp, University of Aberdeen, vil 28 procent af alle kendte olie- og gasforekomster i Nordsøen ikke kunne produceres lønsomt, hvis et prisniveau på omkring 45 dollar pr. tønde holder sig langsigtet.

Rystad vurderer, at 23 olie- eller gasproducerende anlæg i Nordsøen vil blive lukket årligt de næste fem år, og at puljen af besluttede afviklingsprojekter kan vokse med 20 procent om året, hvis vedvarende lave oliepriser dæmper selskabernes appetit på at fortsætte efterforskning og produktion. Konsulentfirmaet PwC vurderer tilsvarende, at en forringet økonomi i branchen »vil kunne give sig udslag i kortere levetider for felter og en acceleration af afviklinger og lukninger«.

Olieanalyseselskabet Wood Mackenzie taler direkte om »apokalyptiske forudsigelser om hastigheden og konsekvenserne af afvikling«.

Den sure pligt

I denne situation er det store spørgsmål således ikke blot, hvordan den teknologisk set enorme opgave med demontering af nordsøeventyret skal realiseres, og hvor alt skrot og affald skal ende, men også om pressede olieselskaber har økonomisk kapacitet til at leve op til ansvaret. Og hvad der sker, hvis de ikke har.

Totals fratrådte direktør i Danmark, Patrick Gilly, der nu har etableret sig som selvstændig konsulent med fokus på energisystemets omstilling, vurderer, at »omkostningerne knyttet til afviklingen sandsynligvis vil blive større for selskaberne end det, der investeres i efterforskning og udvikling«.

Samme vurdering anlægger Wood Mackenzie, der mener, at olieselskaberne i Nordsøen fra 2030 vil bruge flere penge på at afvikle olie- og gasanlæg end på at udvikle nye felter.

Patrick Gilly påpeger, at det i Danmark er et lovkrav, at selskaberne fra begyndelsen lægger penge til side til demonteringsopgaverne. Det ændrer ikke ved, at det for driftige oliefolk – og for deres aktionærer – næppe er lige så motiverende at skulle bruge flere årtier på at rive ned og rydde op, som det har været at efterforske, bore, producere og tjene penge.

»Man vil formentlig søge muligheder for at udskyde det lidt og lægge anlæggene i mølpose, mens man leder efter bedre, mere sikre og billigere måder at afvikle på,« siger Patrick Gilly.

Den norske Statfjord A-platform er ét eksempel på, hvordan en ejer – olieselskabet Equinor – i maj 2019 bebudede nedlukning og demontering af produktionseheden for så i januar 2020 at fortælle, at man alligevel øjner mulighed for at tjene noget mere på stedet, hvorfor man udskyder afviklingen og i stedet forbereder at bore 100 nye oliebrønde, som platformen kan drage nytte af.

Til branchemediet Oil & Gas Link siger Sonya Boodoo, analytiker hos Rystad Energi, at krisen i coronaens kølvand formentlig vil betyde, at olieselskaberne de næste par år føler sig presset til at skære mærkbart i budgetterne for deres planlagte afviklingsprojekter og dermed enten udskyde projekter eller slippe nemmere om ved dem.

I sidste ende er det dog, som det altid er: På et tidspunkt slutter festen, og nogen må blive tilbage og sørge for, at der bliver ryddet op, og at regningen bliver betalt.

jsn@information.dk

SERIE

Efter oliefesten

× I et halvt århundrede har landene omkring Nordsøen hevet fossil energi op af havbunden. Nu begynder afviklingen af hele infrastrukturen med platforme, borehuller og rørledninger.

× En enorm udfordring med en gigantisk regning for selskaberne bag Nordsøeventyret. Information beskriver den store afvikling, der forestår.